

Geachte KVBK-lid of KVBK-nieuwsbrieflezer,

2025 was in vele opzichten een bijzonder jaar. De geopolitieke ontwikkelingen volgen elkaar in een rap tempo op en meer dan ooit is het belang van onze vereniging zichtbaar. Dat in het jaar waarin de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap 160 jaar bestaat. In deze nieuwsbrief blikken we terug op de hoogtepunten van 2025, staan we stil in deze periode van bezinning en feestelijkheden en kijken we vooruit naar wat 2026 gaat brengen.

17 januari – Mauritssymposium

Het eerste symposium van 2025 was een groot succes. Met, als we ook online meerekenen, meer dan 650 deelnemers. Deze prachtige dag is georganiseerd door Clingendael, TNO, VNO-NCW, NIPV, KVBK, Mars en Mercurius, Rabobank en HCSS, in nauwe samenwerking met het Ministerie van Defensie en de NCTV. Het symposium werd geopend door minister Ruben Brekelmans met een oproep aan overheid, bedrijfsleven en ‘burgerij’ om samen de weerbaarheid van Nederland te versterken. Dit werd gevolgd door een select gezelschap van topmensen vanuit de overheid en het bedrijfsleven, en afgesloten door voormalig Secretaris-generaal van de NAVO Jaap de Hoop-Scheffer.

Het belangrijkste deel van de dag was echter de bijdrage van alle deelnemers aan de werkgroepsessies in de middag. Daar werden ruim 300 ideeën gecreëerd, gedeeld, bediscussieerd, en geprioriteerd, waarna enkele ideeën tijdens de afsluitende sessie werden gepresenteerd door de panelleden.

Tip: Op [onze website](#) kunt u ook de aftermovie vinden!

24 februari – 3 Years of War in Ukraine

Op 24 februari vond het symposium “3 Years of War in Ukraine” plaats, met meer dan 500 deelnemers. Onze minister van Defensie Ruben Brekelmans benadrukte dat we leven in een grijze zone tussen oorlog en vrede, en dat iedereen – in alle sectoren – een bijdrage kan leveren aan defensie, steun aan Oekraïne, een sterker Europa en onze eigen veiligheid in Nederland.

Het symposium werd geopend door Frans Osinga (Universiteit Leiden) en generaal-majoor Robert Adang (KVBK), gevolgd door een panel met Bob Deen (Clingendael), Esselien van Eerten (Ministerie van Buitenlandse Zaken) en Robert Serry (Open Door Ukraine), die hun inzichten deelden.

Tip: Lees de volledige toespraak hier van minister Brekelmans in het Engels [hier](#)!

20 maart – Instelling nieuwe leerstoel KVBK aan de Universiteit Leiden

Op 20 maart is Prof. Dr. Martijn Kitzen benoemd tot Bijzonder hoogleraar Krijgswetenschappen op de bijzondere leerstoel 'Operationele Inzet van de Krijgsmacht'. Na ondertekening van de overeenkomst voor deze door de KVBK ingestelde leerstoel verzorgde Martijn een lezing met de titel: “Operationele inzet van de krijgsmacht – een krijgswetenschappelijke verkenning”. De door de KVBK ingestelde leerstoel is van 2019 tot 2024 bekleed door

Commodore (inmiddels b.d.) Prof. dr. Frans Osinga. Als dank voor zijn jarenlange inzet is Frans gewaardeerd met een legpenning.

1 mei – Vrijheidssymposium

Tijdens de bijeenkomst “Op weg naar 5 mei” opende burgemeester Floor Vermeulen namens de gemeente Wageningen. Hij stond stil bij de betekenis van Bevrijdingsdag en de gebeurtenissen in Wageningen op 1 en 5 mei 1945.

Herman Roozenbeek (NIMH) gaf vervolgens een inkijk in de geheime Stay Behind-organisaties O&I (Operaties en Inlichtingen), waar sinds februari onderzoek naar wordt gedaan door het NIMH. Deze netwerken opereerden langdurig in het geheim, vaak zonder dat familie hiervan op de hoogte was. Gedreven door plichtsbefef voerden betrokkenen uiteenlopende taken uit, variërend van inlichtingenwerk tot risicovolle operaties.

Lonneke Peperkamp (Radboud Universiteit) plaatste ethiek in tijden van oorlog in historisch en filosofisch perspectief. Zij benadrukte dat morele afwegingen in conflict nooit eenvoudig zijn, maar van groot belang voor morele weerbaarheid en cohesie.

Christopher Houtkamp (Clingendael) sloot af met een beschouwing over weerbaarheid in brede zin. Hij wees op kwetsbaarheden zoals polarisatie en buitenlandse beïnvloeding, maar onderstreepte ook het groeiende besef dat samenwerking en vertrouwen onmisbaar zijn.

In de afsluitende discussie werd duidelijk dat ethiek, veiligheid en weerbaarheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en een gezamenlijke verantwoordelijkheid vragen.

21 mei – Boeklancering De Oorlog van Morgen (Martijn Kitzen en Tim Sweijs)

Op 21 mei bespraken Tim Sweijs en Martijn Kitzen, onder leiding van Willemijn Aerdts, de toekomst van oorlogvoering naar aanleiding van hun boek “De Oorlog van Morgen”. Ze benadrukten dat conflicten steeds vaker hybride vormen aannemen, met dreigingen zoals desinformatie, cyberaanvallen en beïnvloeding via sociale media.

Het panel pleitte voor versterkte weerbaarheid, betere bescherming van kritieke infrastructuur en meer bewustzijn binnen politiek en samenleving. Oorlogsstudies moeten volgens hen niet alleen verklaren hoe conflicten ontstaan, maar vooral ook hoe ze beëindigd kunnen worden. Investerings in onderwijs, diplomatie, technologische innovatie en een geloofwaardige krijgsmacht zijn daarbij onmisbaar.

22 mei – ALV, Viering 160 jaar KVBK & Opening digitale KVBK-archief

De KVBK bestond dit jaar 160 jaar. Om dit heugelijke feit te vieren was er aansluitend aan de ALV een speciaal programma samengesteld. De avond werd geopend door onze voorzitter Generaal-majoor Robert Adang. Vervolgens gaf directeur NIMH Ben Schoenmaker een lezing over het actuele verleden van de KVBK. Hij nam ons mee naar het Europa van 1864, een tijd waarin op veel plaatsen – zeker ook in Nederland – “de alarmbellen rinkelden”. De verslechterde veiligheidssituatie had namelijk pijnlijk duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar Nederland was en hoe moeizaam de verhouding tussen politiek, krijgsmacht en samenleving verliep. Een vooruitstrevende groep officieren richtte daarom in 1865 de VVK op: een platform waar burgers en militairen in openheid konden debatteren over defensie en krijgsmacht. Die ambitie stuitte aanvankelijk op stevige weerstand, maar groeide uit tot een blijvende bijdrage

aan het publieke en politieke debat over militaire vraagstukken. De geschiedenis van de VBK laat zien dat haar relevantie altijd samenhangt met de internationale veiligheidssituatie. Juist daarom is de kernvraag die al sinds 1865 als rode draad door de vereniging loopt vandaag opnieuw urgent: hoe versterken we, samen met de samenleving, de weerbaarheid van Nederland?

Vervolgens nam voormalig AIVD-directeur en Commandant Landstrijdkrachten, luitenant-generaal b.d. Rob Bertholee, plaats “op de zeepkist”. Met een scherp en kritisch betoog gaf hij nieuw elan aan een oude verenigings-traditie, opgebouwd rond drie heldere hartenkreten. Ten eerste riep hij politici op tot meer stellingname en eerlijkheid over risico’s: niet alleen benoemen wat Defensie nodig heeft, maar ook wat er op het spel staat als keuzes uitblijven. Ten

tweede wees hij op de fundamentele veranderingen in oorlogvoering, zichtbaar in Oekraïne, en de noodzaak om voorbij traditionele denkpatronen en oplossingen te durven kijken. Tot slot pleitte hij voor minder bureaucratie en controledrift binnen Defensie: durf risico’s te accepteren, sneller te handelen en verantwoordelijkheid lager in de organisatie te leggen. De boodschap was helder: echte weerbaarheid vraagt om leiderschap, visie en moed – zowel op politiek als militair vlak.

Daarna volgde een feestelijke opening van het digitale KVBK-archief door hoofdredacteur luitenant-generaal b.d. ir. Richard Tieskens. Dit archief bevat ruim 135 jaar militair denken in Nederland, met de meeste lezingen, verslagen en discussies vanaf de oprichting in 1865 tot 2001 nu digitaal toegankelijk gemaakt. Dit biedt een unieke bron voor historisch en krijgswetenschappelijk onderzoek, omdat veel vroegere publicaties en debatten, waarvan sommige zelfs ontbraken in nationale bibliotheken, nu eenvoudig online raadpleegbaar zijn. De avond werd afgesloten door middel van een borrel én de eerste KVBK-pubquiz om het krijgswetenschappelijke kennisniveau van het aanwezige publiek eens te testen, op naar het volgende jubileum!

Tip: In de jubileumeditie “Een nieuwe Militaire Revolutie?” van de Militaire Spectator staat de gehele lezing van Ben Schoenmaker vanaf [blz. 72](#)!

Tip: In de jubileumeditie van de Militaire Spectator is een speciaal artikel opgenomen over het online beschikbaar komen van het KVBK-archief. Klik voor het gehele artikel in de jubileumeditie van de Militaire Spectator [hier](#)!

17 juni – NATO Summit: relevantie en implicaties

Op 17 juni 2025 organiseerden de KVBK en het War Studies Research Centre op het Kasteel van Breda het symposium “2025 NATO Summit: Relevantie en Implicaties”. Onder leiding van moderator Sabine Mengelberg gingen Dick van Ingen, Marjanne de Kwaasteniet en Herman Engelsman in op de veranderende geopolitieke verhoudingen en de toekomst van de NAVO.

Dick van Ingen benadrukte het onderscheid tussen de NAVO als militaire en de EU als politiek-bestuurlijke alliantie. Nu de Amerikaanse veiligheidsgarantie minder vanzelfsprekend is, moet Europa beter in staat zijn zichzelf te verdedigen. Versterking van de NAVO, met een evenwichtige trans-Atlantische samenwerking, is daarbij essentieel.

Marjanne de Kwaasteniet schetste de interne ontwikkelingen in de VS en hun invloed op de NAVO. Hoewel de Amerikaanse rol cruciaal blijft, moet Europa meer verantwoordelijkheid nemen voor de eigen defensie. Eenheid binnen de alliantie en blijvende steun aan Oekraïne zijn daarbij randvoorwaarden.

Herman Engelsman gaf een analyse van Rusland onder Poetin, dat de NAVO als vijand ziet en oorlog beschouwt als een strijd tussen samenlevingen. Centrale machtsuitoefening, propaganda en repressie vormen daarbij sleutelonderdelen van de Russische strategie.

In de afsluitende discussie werd onder meer stilgestaan bij de gevolgen van mogelijke Amerikaanse terugtrekking en bij begrippen als afschrikking, *decoupling* en *derisking*. Het symposium onderstreepte het belang van een sterke, eensgezinde NAVO in een snel veranderende veiligheidsomgeving.

3 juli – Symposium Cyberweerbaar Nederland

Op donderdag 3 juli vond het Symposium “Cyberweerbaar Nederland” plaats, waar experts uit overheid, bedrijfsleven, wetenschap en veiligheidsdiensten samenkwamen om de vraag “Hoe cyberweerbaar is Nederland?” te beantwoorden.

Allereerst benadrukte viceadmiraal Peter Reesink (directeur MIVD) dat “Cyber is onze wereld”.

Vervolgens kwam de digitale samenleving aan bod, met aandacht voor dreigingen, ethical

hacking en de kwetsbaarheid van verkiezingen (Inge Bryan, Esther van Beurden, Max van de Horst en Bart Jacobs). In het middagprogramma stond cyber en nationale veiligheid centraal, met een paneldiscussie over cyberweerbaarheid (Bgen Henrick Bos, Marijn van Schoote en Bart Jacobs) en bijdragen over de rol van de diensten en het NCSC (Rowin Jansen en Belle Webster).

Prof. mr. Lokke Moerel pleitte daarnaast voor strategische herijking en samenwerking, Jeffrey Leusink-Nicolai (KPN) deelde inzichten over AI en risk-based security, en Esther van Beurden gaf een update over wetgeving rond actieve cyberverdediging. Het symposium benadrukte één boodschap: meer samenwerking, openheid en daadkracht zijn nodig — cyberweerbaarheid is geen luxe, maar een noodzaak.

19 september – In gesprek met NAVO Secretaris-generaal Mark Rutte

Ter gelegenheid van zijn eerste jaar als NAVO-secretaris-generaal bezocht Mark Rutte afgelopen vrijdag Den Haag. In samenwerking met de Atlantische Commissie en de Faculty of Governance and Global Affairs van Universiteit Leiden ging hij in gesprek met studenten en jonge professionals. Rutte blikte terug op zijn ervaringen, besprak actuele veiligheidsontwikkelingen en beantwoordde vragen

over de toekomst van de NAVO. Het gesprek werd gemodereerd door Anna van Zoest, directeur van de Atlantische Commissie.

15 november – Battlefieldtour Deelen

Op vrijdag 15 november organiseerde de KVBK een bijzondere Battlefield Tour op twee van de meest markante militaire locaties van de Veluwe: de voormalige Fliegerhorst Deelen en het gevechtsleidingscentrum Diogenes in Schaarsbergen. De dag werd inhoudelijk geleid door Erwin van Loo van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en door Jeroen Wijgerse en Elmer Bosma van Museum Vliegbasis Deelen.

Na koffie en een kort welkomstwoord opende militair-historicus Erwin van Loo de dag met een uitgebreide inleiding over de aanleg, ontwikkeling en inzet van Fliegerhorst Deelen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Deelnemers ontvingen een hand-out met daarin uitleg over de oorlogsgeschiedenis, een stationeringsoverzicht en achtergrondinformatie bij de locaties die gedurende de dag bezocht zouden worden.

Hierna werd het gezelschap gesplitst in twee groepen. De ene groep vertrok onder leiding van Erwin van Loo naar de nabijgelegen Oranjekazerne, waar een korte wandeling werd gemaakt over Klein Heidekamp, een voormalig legeringskamp van Luftwaffepersoneel. De deelnemers bezochten onder meer de voormalige woning van nachtjager-icoon Major Wolfgang Falck, evenals de Geschwaderbefehlstelle van Nachtjagdgeschwader 1.

Na een korte rondrit over Groot Heidekamp, een tweede barakkenkamp, ging de route verder naar de overzijde van de Koningsweg, waar zich de restanten van de voormalige Fliegerhorst Deelen bevinden (het huidige Vrijland-Noord en MLT Deelen). Hier werden diverse karakteristieke plekken bezocht, waaronder de imposante onderhoudshangar (Junkerhalle). Vervolgens stond een kijkje bij de Kompensierscheibe op het programma – de plek waar in oorlogstijd vliegtuigkompassen werden geijkt – en werd het punt bezocht waar twee van de drie oorspronkelijke startbanen samenkomen.

Een derde hoogtepunt vormde de Reijnouthoeve, bestaande uit voormalige jachtvliegtuigloodsen, waarvan sommige nog originele Duitse opschriften dragen, zoals Rauchen Verboten. Een van de hangars kreeg na de oorlog zelfs een buitenwand die als burgerwoning is beschilderd, compleet met ramen en gordijnen.

Terwijl deze groep over de vliegbasis trok, namen Jeroen Wijgerse en Elmer Bosma de andere groep mee naar het indrukwekkende gevechtsleidingscentrum Diogenes. Dit massieve betonnen bouwwerk – in 1943 door de Luftwaffe in gebruik genomen – was een cruciaal onderdeel van de Duitse nachtjachtleiding. Binnen vertelde het museumteam over de inrichting en samenhang van de Duitse luchtverdediging en de technische, logistieke en operationele functies van het complex, dat een sleutelrol speelde in de luchtverdediging boven Noord West-Europa. Daarna werd een route door deze massieve bunker afgelegd.

Rond 13.00 uur verzamelden beide groepen zich weer in het museum voor een gezamenlijke lunch. Tijdens het eten vertelde kolonel b.d. Anne Tjepkema, de laatste commandant van Vliegbasis Deelen, over zijn ontmoeting met Wolfgang Falck in 1995 bij de sluiting van de basis. Zijn persoonlijke herinneringen vormden een waardevolle brug tussen de oorlogsjaren en de recente militaire geschiedenis van het terrein. Na de lunch wisselden de groepen van programma, zodat iedereen zowel Deelen als Diogenes kon bezoeken. Aan het einde van de middag werd de Battlefieldtour afgerond waarbij een gedeelte van de groep de dag heeft afgesloten in een pannenkoekenrestaurant.

De voorbereidingen voor de evenementen in 2026 zijn inmiddels in volle gang. Op het programma staat onder meer een verdiepend symposium over de invloed van space-ontwikkelingen op het moderne slagveld, met bijzondere aandacht voor de rol van satellieten, sensoren en strategische afhankelijkheden. Daarnaast besteden wij aandacht aan de Russische en Chinese strategische cultuur, en aan de historische en hedendaagse denkbeelden die het veiligheidsbeleid van deze landen vormgeven. Ook is er ruimte voor debat over de ontwikkelingen rondom internationale wapenbeheersing, een onderwerp dat opnieuw aan urgentie wint in een tijd van geopolitieke spanningen en technologische versnelling. Namens de KVBK wenst de Evenementencommissie u:

***een inspirerend, gezond en gelukkig 2026,
en heel graag tot op een van onze events!***

Majoor Roy Verheijen

Luitenant-kolonel Stefan Ober

Eerste Luitenant Manon van Nimwegen

Dhr. Ronald Akerboom

Mevr. Femke Zieverink

Dhr. Thomas Spiekker

Mevr. Jody Bleeker

Eerste Luitenant (res.) Jolique Jacobs

Mevr. Josefa Janssen